

23 בנובמבר 2015

לכבוד

עו"ד אבי ליכט

המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (כלכלי-פיסקאלי)

משרד המשפטים

ירושלים

שלום רב,

הנדון: הערותינו לתזכיר חוק חובת גילוי לגבי מי שנתמך על ידי ישות מדינית זרה (תיקון) (הגברת השקיפות לגבי נתמך שעיקר מימונו מתרומות של ישויות מדיניות זרות), התשע"ו-2015

1. להלן עמדת האגודה לזכויות האזרח בנוגע לתזכיר החוק שבנדון שפורסם להערות הציבור. יאמר מייד, כי אנו סבורים שמדובר בתזכיר חוק בלתי ראוי ואנטי דמוקרטי, הפוגע בזכויות יסוד, ואנו מתנגדים לו מכל וכל.
2. יצוין עוד, ששורה של הצעות חוק ו/או יוזמות דמות במהותן, שנעשה ניסיון לקדם או לחוקק בשנים האחרונות, לא קודמו בסופו של דבר על ידי הממשלה בשל פגיעתן הקשה בזכויות יסוד ובדמוקרטיה.

תוכן תזכיר החוק

3. תזכיר החוק מבקש להטיל שורה של חובות על עמותות, אשר רוב המימון שלהן (ככל הנראה, 51% ומעלה, שכן הדבר אינו מוגדר בהצעה) מגיע מ"ישות מדינית זרה", כמוגדר בחוק העמותות (דהיינו - מדינות זרות, האיחוד האירופי, האו"ם, קרנות ממשלתיות וכיוצ"ב).
4. העמותות עליהן יחול החוק, יחויבו:
 - א. לציין שעיקר מימונן הוא מישות מדינית זרה, לרבות את שמות הישויות, בכל פרסום המיועד לציבור או זמין לציבור שתפרסם העמותה, בכל מדיה ויזואלית שניתן להוסיף בה מלל כתוב, בכל פנייה בכתב לעובד ציבור או נבחר ציבור ובכל דו"ח שנערך ומופץ לציבור.
 - ב. לציין לפרוטוקול, בכל דיון שיש בו פרוטוקול, שעיקר מימונן הוא מישות מדינית זרה, לרבות את שמות המדינות, בכל דיון ציבורי עם נבחר ציבור.
 - ג. נציגי העמותות עליהן יחול החוק יחשבו כשדלנים של הישויות הזרות. יחול עליהם סעיף 68(א) לחוק הכנסת, והם יחויבו לענוד תג מזהה ייחודי בו יצוין שהם נציגי עמותה שעיקר מימונה מישות מדינית זרה.
5. עמותה שתפר את החובה לציין בכתב את היותה נתמכת כאמור, או שנציגה לא יענוד את תג הזיהוי, תיקנס בסך של 29,200 ₪ בגין כל הפרה.

לא שקיפות אלא רדיפה פוליטית

6. תזכיר חוק זה הינו הצעה אחת מתוך שורה של יוזמות שונות והצעות חקיקה שנעשה ניסיון לקדמן במהלך השנים האחרונות, מתוך כוונה לפגוע ביכולת של עמותות וארגוני זכויות אדם לפעול ו/או לקבל תרומות ולהגביל את פעילותן, וזאת בשל העובדה שהאגודה שלהן שונה מזו של הרוב הפוליטי ו/או הממשלה.
7. תכליתו המוצהרת של תזכיר החוק דן היא קידום השקיפות. אנו מבקשים לציין מייד, כי אנו מזדהים עם קידום תכלית זו ורואים חשיבות רבה לשמירה על שקיפות בהתנהלותם הציבורית של גופים שונים, ובכלל זה עמותות, וזאת לגבי כל האספקטים של פעילותם לרבות מטרותיהם, פעילותם, תומכיהם ותורמיהם.
8. אלא שמעיון בתזכיר החוק עולה, כי בעוד כותרתו מכריזה שקיפות, מהותו שונה בתכלית. כל כולו רדיפה פוליטית של ארגונים מסוימים מאד. ראשית, החוק הקיים כיום כבר מחייב עמותות בהתנהלות של שקיפות, לרבות בקשר לתרומות שאותן הן מקבלים גופים אלה מכל מקור, ובתוך כך גם מישויות מדיניות זרות – וזאת כתוצאה מתיקון לחוק העמותות שהתקבל בשנת 2008. עוד קודם לכן תקנות העמותות, התשס"ג-2002 הטילו חובה על עמותות לדווח על כל תרומה מכל גורם, העולה על סכום של 20,000 ₪. בנוסף, בהתאם לסעיף 36א(א) לחוק העמותות, מוטלת החובה לפרט באופן מיוחד ונפרד קבלת תרומות מ"ישות מדינית זרה", ובעקבות תיקון שנעשה לפני כשנתיים לחוק, חלה חובת הדיווח לגבי סעיף זה ארבע פעמים בשנה ולא רק פעם אחת בשנה, כמקובל לגבי תרומות אחרות. עוד יודגש, כי ממילא קבלת תרומות ממקורות אסורים (כמו מדינות אויב) או שימוש בכספי תרומות (מכל סוג) למטרות אסורות – אסורים מזה זמן עפ"י חוקים אחרים, שניתן על פיהם להעמיד עבריינים לדין פלילי.
9. לא רק שתכלית השקיפות כבר מושגת באמצעות החקיקה הקיימת (על תיקוניה מהשנים האחרונות), אלא שתזכיר החוק שלפנינו מיישם תכלית זו באופן סלקטיבי ביותר ע"י התמקדות בתרומות מסוג אחד בלבד, שאננו סוג התרומות שמקבלות עמותות העוסקות בקידום אג'נדה פוליטית ימנית.
10. לפיכך ברור שלא הגנה על הציבור ע"י שקיפות וחשיפת אינטרסים נסתרים עומדת לנגד עיניי מקדמי תזכיר חוק זה, אלא יצירת מנגנון לרדוף פוליטית ולפגוע בפעילות ובליטימיות של ארגונים וגופים שאינם נושאים חן בעיני הרוב הפוליטי בעת הזאת.

פגיעה בשוויון – התזכיר מתייחס לתרומות ממדינות זרות בלבד ולא מגורמים פרטיים

11. הטענה של יוזמי החוק כי הם מבקשים למנוע התערבות לא לגיטימית של מדינות זרות בריבונות ישראל, אינה משכנעת ועומדת בסתירה מוחלטת להתנהלות ולעמדות של המדינה בקשר עם מדינות אלו ופועלן. תמוה, שלא לומר מגוחך, הניסיון להציג את "הישויות המדיניות הזרות" כמי שמנסות לחתור תחת הריבונות הישראלית ולהתערב בענייניה הפנימיים. מדינת ישראל מבקשת להיות חלק ממשפחת העמים, ובתוך כך היא מחויבת בשלל אמנות וקשורה בשלל הסכמים בכל תחומי החיים עם

אותן מדינות ממש. מעבר לכך שהבסיס ליחסיה של מדינת ישראל עם המדינות הדמוקרטיות הוא קיומם של ערכים משותפים, ובראש ובראשונה דמוקרטיה וזכויות אדם (וראו לעניין הזה הסכמי ישראל עם האיחוד האירופי וגורמים נוספים); הרי שמדינת ישראל מקבלת מאותן מדינות כספים, הן במסגרת הסכמי סחר, השקעות והלוואות, והן כתרומות, בסדרי גודל אדירים של מיליארדים רבים. "המעורבות" של "הישויות המדיניות הזרות" באמצעות מימון, מתבטאת בכל תחומי החיים: בחינוך, בתרבות, בבריאות, ברווחה, וכמובן בביטחון. אפשר לאמר כמעט בוודאות, שההשפעות וההשלכות של המעורבות בחלק ו/או בכל התחומים הללו, הן משמעותיות בהרבה מההשלכות שיש לתרומות הניתנות לארגוני זכויות האדם.

12. יש להדגיש, כי התמיכה של מדינות זרות בתחום הדמוקרטיה וזכויות האדם בישראל (ובעולם בכלל) הינה תוצר ישיר של הלקחים שהופקו לאחר זוועות מלחמת העולם השנייה, בעקבותיהן החליטו מדינות העולם שלא לעמוד עוד מנגד. אירועי מלחמת העולם השנייה הם שהובילו את המדינות השונות בעולם, ובכלל זה ישראל, לבקש להיות חלק ממשפחת העמים, ובתוך כך לדאוג יחד להגנה על הדמוקרטיה וזכויות האדם.

13. מנגד, מקבלים יוזמי החוק בשוויון נפש, ללא כל ביקורת או חשש מפני התערבות והשפעות חיצוניות על ריבונות ישראל, תרומות זרות מארגונים ומאנשים פרטיים בחו"ל, יהודים ולא יהודיים, שתומכים במגוון פעילויות, לרבות כאלה בעלות השלכה מדינית מובהקת. גישה זו חושפת ומדגישה, כי כוונת מציעי החוק הינה לפגוע אך ורק בפעילות שנעשית ע"י ארגונים שעמדותיהם אינם נושאות חן בעיני המציעים ואחרים בממשלה ובכנסת בעת הזאת.

14. ככל שעולה טענה בדבר שקיפות העמותות הפועלות בישראל, לרבות בשל חשש מהתערבות של גורמים זרים בענייניה הפנימיים של המדינה, או לחלופין בשל הצורך לחשוף אינטרסים נסתרים מהציבור, אזי יש צורך להחיל כללי שקיפות וחובת דיווח על כספי פילנתרופיה המגיעים לשלל הארגונים והמטרות מכלל הגורמים התורמים בארץ ומחו"ל.

15. גורמי חוץ פרטיים שתורמים לארגונים ולמטרות שונות בישראל משפיעים באופן דרמטי לא פחות, אם לא יותר, על הפוליטיקה והמדיניות בישראל, אולם לגביהם לא נדרשת הגברת השקיפות. וזאת למרות שמעת לעת מתפרסם, כי דווקא כספים אלו אינם חשופים, והתורמים שלהם אינם ידועים, וכי הם זוכים לעיתים לחסיון באישורו של רשם העמותות. העובדה שתרומות פרטיות והארגונים שמקבלים אותן אינם סופגים ביקורת דומה לעניין השקיפות או לעניין התערבות חיצונית שיש לחשוף אותה, מעידה על סימון של סוג מסוים של תרומות, רק כי הן מגיעות לארגונים ולעמותות שהאגינדה שלהם אינה תואמת את עמדת הרוב הפוליטי דהיום.

סימון הארגונים כלוביסטים של מדינות זרות – ניסיון לדה לגיטימציה ולהשתקה

16. כאמור לעיל, הארגונים פועלים בשקיפות מלאה: עבודתם המקצועית והביקורת שלהם גלויים לכל, ובראש ובראשונה לממשל הישראלי אליו הם מכוונים ונשלחים (או כנגדו הם עותרים); הפרויקטים

שלהם גלויים, וכך גם הגורמים המממנים שלהם. בניגוד מוחלט להצגה המסולפת והשקרית של הארגונים כשלוחיהן של מדינות זרות, אשר יש להן, לכאורה, אגינדה בלתי לגיטימית בישראל, הרי שהארגונים אינם פועלים עבור ו/או בשם מדינה כלשהי. כל ארגון פועל בהתאם למנדט שלו, למטרות לשמן התאגד, ולסדרי העדיפויות שלו כפי שהם נקבעים מעת לעת. במסגרת זו, פונים הארגונים, בין השאר, בבקשה לקרנות ולמדינות זרות לממן פרויקטים שונים לקידום זכויות האדם בישראל ובשטחים. כיוון הפניה אינו הפוך. כפי שהזכרנו, רוב התרומות הניתנות ע"י ישויות מדיניות זרות מגיעות לגופים מדינתיים או ציבוריים שונים בתחום הביטחון, החינוך, המדע, המסחר. האם כל אלה פועלים למימוש אינטרסים זרים?

17. גם סכומי התרומות הם קטנים יחסית. בוודאי ביחס לפרסומים השקריים, אך גם ביחס להיקפי התרומות של תורמים פרטיים מחו"ל ואף ביחס לסכומי הכסף שתורמות מדינות זרות לפעילות בכל תחומי החיים (לרבות תרומות המשפיעות משמעותית על הכלכלה, הביטחון והחברה בישראל). בכדי לסבר את האוזן, האיחוד האירופי העביר לישראל בשנת 2010 תרומות בסך 158 מיליון אירו, שמתוכן הועברו לארגוני זכויות אדם 1.8 מיליון אירו בלבד.

18. ראש הממשלה, כמו גם שרי הממשלה ומגוון גורמי ממשלה, מדגישים ומתגאים באופן קבוע במשך שנים, את היותה של ישראל דמוקרטית, שהמאפיין אותה, בין השאר, הוא היכולת להעביר ביקורת על המשטר ולהביעה באופן חופשי. זאת, בעוד שבמקביל מקודמות בגיבוי רחב של הממשלה, זה מספר שנים, שורה ארוכה של יוזמות והצעות חוק שמטרתן להביא להשתקתם של ארגוני זכויות האדם בישראל. חשוב לציין, כי התמיכה ביוזמות אלו מלווה במסע דה-לגיטימציה מתמשך המציג את הארגונים כמי שפוגעים במדינה, בעוד שהם חיוניים לקידום התפתחותה וקיומה של המדינה, באשר הם משמשים מראה וכלב שמירה של הדמוקרטיה הישראלית.

19. חשוב מאד להדגיש, כי הצגת תזכיר החוק ככזה שאינו פוגע באפשרות הפעולה של הארגונים, אלא עוסק בשקיפות בלבד, הינה מטעה ולא נכונה. תזכיר החוק מבקש לסמן את הארגונים כמי שפועלים לקידום אינטרסים זרים ובלתי לגיטימיים לכאורה, זאת על אף שמדובר בידדותיה הטובות והקרובות ביותר של ישראל, שהינן התומכות והשותפות החשובות ביותר שלה בכל תחומי החיים. התזכיר מציג את הארגונים כמי שמנסים להסתיר את מקורות המימון שלהם, על אף שהמקורות שקופים וידועים לכל. עצם ההצעה, כמו גם כל קודמותיה והדומות שלה, היא מנוף למסע השמצה והאשמה של ארגוני החברה האזרחית כמי שמובילים לכאורה פעילות בלתי לגיטימית הפוגעת במדינה, על אף שכל פעילותם לגיטימית, מותרת עפ"י חוק, ואף חיונית ונחוצה ביותר לדמוקרטיה הישראלית.

20. בהקשר זה, יש לגנות במיוחד את ההצעה ליצור תג ייעודי מבזה לארגונים הנתמכים על ידי מדינות זרות, שמטרתו לשים אות קיין על כל מי שיצטרך לענוד אותו. רעיון זה ממשיך את ההסתה נגד ארגוני החברה האזרחית, ואת מסע הפגיעה המאורגן בלגיטימיות הארגונים ובפעילותם. יוזמי הצעת החוק מבקשים להשתיק את הארגונים ולגרום לדה לגיטימציה שתרתיע אחרים מלשתף איתם פעולה. ההצעה נועדה להוות גורם מצנן לשלל גופים אלו ואחרים מפני פעילות ביקורתית נגד הממשלה

בתחומים שונים שאינם נושאים חן בעיני הרוב הפוליטי בעת הזאת. יתרה מזו, יוזמי ההצעה מכוונים באופן מוצהר לסגירת הארגונים, ומבקשים לצנזר את השיח הציבורי, כך שמה שיושמע בו יהיה אך ורק מה שמקובל על הרוב הפוליטי השולט.

הצעת החוק - ניסיון נוסף לפגוע בארגוני זכויות אדם בישראל

21. לגיטימי לא להסכים עם עמדותיהם של ארגוני זכויות האדם ו/או להעביר ביקורת על פעילותם, לרבות ביקורת נוקבת, ויובהר, כי האגודה לזכויות האזרח נלחמה בעבר ותילחם בעתיד על זכותם של מבקריה, ומבקרי ארגוני זכויות אדם בכלל, לממש את חופש הביטוי שלהם; וגם כעת אין כוונתנו להשתיק ביקורת לגיטימית על פעילותנו.
22. אלא שבשנים האחרונות הפכה הביקורת להשתלחות פרועה וחסרת רסן בארגונים, תוך ניסיון לפגוע בפעילותם ולהשתיקם. בין אם הדבר נעשה אגב גיוס קולות בוחרים, מאבקים קואליציוניים, קידום אישי ויחסי ציבור, ובין אם המוטיבציה היא אחרת - לא ניתן שלא לתת את הדעת לתופעה מסוכנת זו, ההולכת ומסלימה. לצערנו, הפגיעה בארגונים נעשית מבלי שנלקחים בחשבון המחירים היקרים שעלולים להיות לסוג כזה של מהלך לחברה, לזכויות האדם ולדמוקרטיה בישראל. שהרי הבסיס לדמוקרטיה ישראלית חזקה ופעילה הינו: קיומם של חופש ביטוי, התאגדות ומחאה; אפשרות להעביר ביקורת חופשית, ואף נוקבת, על מדיניות הממשלה ופעילותה; קיום מגוון דעות ועמדות בחברה הישראלית, כולל דעות מיעוט או עמדות שבעת זו או אחרת אינן פופולאריות.
23. לצערנו, מי שמובילים את הקו של פגיעה בארגוני זכויות האדם הם הגורמים הבכירים ביותר בכנסת ובממשלה. למיטב ידיעתנו והבנתנו יש תמיכה בצעדים להצרת פעילות הארגונים במשרד ראש הממשלה, משרד המשפטים, משרד החוץ ועוד. זאת תחת האופן בו ראוי היה שגורמים אלו יפעלו: גינוי הרדיפה המשמיצה, ותמיכה בביצור מעמדם של אלה הפועלים למען זכויות האדם בישראל.
24. הגנה על זכויות האדם וביקורת על מדיניות ו/או פעולות השלטון בהיבט זה – הם הכרחיים לשמירה על הדמוקרטיה וזכויות האדם בישראל. החופש לבקר את השלטון, לפקח על פעילותו ולסייע לאלה הנפגעים ממנו – כל אלה הינן דרכי פעולה חיוניות ולגיטימיות בדמוקרטיה, שאף מבטיחות את קיומה ושגשוגה לאורך זמן. למעשה, חשיבותה ואף חוזקה של הדמוקרטיה בכך שהיא מבטיחה את ההגנה על זכויות האדם על קבוצות המיעוט מפני הרוב ומגנה על החופש להביע ולקדם עמדות אף אם אינן בגדר הקונצנזוס בזמן נתון. מכאן שטיפוח אווירה ציבורית עוינת כלפי אלה העוסקים בהגנה על זכויות האדם, וזאת כמנוף לשימוש בסמכות לשם הצרת פעילותם, חותרת תחת אושיות המשטר הדמוקרטי. יש לזכור, כי ההתנכלות לארגוני זכויות אדם פוגעת באוכלוסיות המוחלשות ביותר בישראל ובשטחים אשר הארגונים מייצגים אותן ומהווים עבורן קול.
25. שלילת הלגיטימיות של ארגונים לפעול ולבקר את פעולות ישראל אף עומדת בסתירה להכרזת האו"ם מ-1999 בדבר "זכותם ואחריותם של יחידים, קבוצות, ואורגנים בחברה לקדם ולהגן על זכויות האדם וחירויות יסוד שזכו להכרה בינלאומית", שאליה הצטרפה ישראל. הכרזת האו"ם קובעת כי "יחידים,

קבוצות, מוסדות וארגונים בלתי-ממשלתיים ממלאים תפקיד חשוב ונושאים באחריות" לשמירה על זכויות האדם (סעיף 18). לאור זאת, הוראותיה השונות של ההכרזה עוסקות בהגנה הנדרשת על הזכות לפעול למען זכויות האדם, לבד או בצוותא, לאסוף מידע, לפרסם, להעלות מודעות ציבורית, לפנות לרשויות ממשלתיות באשר למדיניותן הפוגעת בזכויות האדם, להשתתף בפעילויות שחרות שלום נגד הפרת זכויות האדם, ולבקש ולהשתמש במשאבים שניתנו עבור קידום זכויות האדם. במבוא אף נקבע שהיעדר שלום וביטחון "אינו יכול לשמש כתירוץ לחוסר ציות".

תפקידם של עמותות וארגוני זכויות אדם בחברה דמוקרטית

26. חברה דמוקרטית אינה מסתכמת רק במנגנונים טכניים של קבלת החלטות ע"פ עקרון הכרעת הרוב, אלא צריכה להבטיח את זכויות כל בני האדם, כולל המיעוטים וזכויותיהם לחירות, לביטוי, להתאגדות וכיוצא"ב. שכן, דמוקרטיה אינה רק שלטון הרוב, אלא הגנה על זכויות אדם ועל קבוצות מיעוט (כשהכוונה למיעוטים מכל הסוגים - מיעוט חברתי, סוציו-אקונומי, דתי, לאומי, אתני, פוליטי, אידיאולוגי וכיוצא"ב). אם משטר דמוקרטי אינו מגן על קבוצות אלה, אלא מכריע בהתאם לעמדת הרוב, הרי שמדובר ב"עריצות הרוב". ערכי יסוד כמו הגנה על מיעוטים וזכויותיהם, חופש ביטוי וחופש התארגנות, שוויון בפני החוק, הם חלק יסודי ומהותי מכל חברה דמוקרטית.

27. ארגוני המגזר השלישי, ובכללם ארגונים לזכויות אדם וארגונים לשינוי חברתי, מהווים את קולן של קבוצות רבות בכל חברה דמוקרטית, כמו גם בחברה הישראלית. בפרט משמשים הארגונים כקול, כמייצגים וכמגן לזכויות האדם עבור קבוצות מיעוט מכלל הסוגים (לאומיים, דתיים, מגדריים, סוציו-אקונומיים וכיוצא"ב), אשר מוגבלים ביכולתם ובגישתם לעמדות הכוח וההכרעה.

28. רק מי שמתעלם מההיסטוריה, ובמיוחד מזו של העם היהודי, יכול להקל ראש בנחיצותם של הארגונים להגנה על זכויות האדם.

29. הגבלת חופש הביטוי, ההתארגנות והפעולה של הארגונים תפגע בצורה קשה ביותר באזרחי ישראל ובפרט בקבוצות מוחלשות וקבוצות מיעוט מכלל הסוגים, באופי הדמוקרטי של ישראל כחברה פלורליסטית ומגוונת, ובמעמדה של המדינה כחלק ממשפחת העמים.

פעילותם של הארגונים הנרדפים

30. כידוע, ארגוני זכויות האדם בישראל הם מגוונים, ופעילותם מכסה קשת רחבה של נושאים ובהם צדק חברתי-כלכלי, שוויון, חופש ביטוי, הגנה על הפרטיות ועוד ועוד. הארגונים שיש ניסיון "לתפוש ולסמן" במסגרת תזכיר החוק דן, עוסקים בעיקר (באופן בלעדי או בין יתר תחומי פעילותם) בזכויות האדם בשטחים. נראה, שפעילות זו מעוררת את חמתם של מי שסבורים, עפ"י פרשנותם והשקפת עולמם, כי הגנה על זכויות האדם של פלסטינים בשטחים פוגעת בישראל. זעם זה, שניתן להבינו או להצטער עליו (כל אדם על פי השקפתו), הוא לגיטימי. מה שאינו לגיטימי הוא ליבוי אווירה משמיצה נגד הארגונים ע"י גורמים שלטוניים בכירים, מתוך מטרה לפגוע בפעילותם ולהשתיקם רק בשל אי ההסכמה עם

עמדותיהם ופעילותם, וזאת תוך ניצול הרוב הפוליטי בעת הזאת לפגיעה בחירויות יסוד כמו חופש ביטוי והתאגדות.

31. זאת ועוד, הציפייה שבמצב של כיבוש מתמשך, שבו יש חיכוך גדול בין האוכלוסיות השונות וכן בינן לבין כוחות הביטחון, וכן של עימות צבאי מתמשך עם מדינות וגורמים שונים – לא יהיו הפרות של זכויות אדם ו/או לא תהיה ביקורת בתחום זה – היא ציפייה מופרכת. יש להבין, כי במצב בו שרויה מדינת ישראל, פעילות הארגונים העוסקים בזכויות האדם בשטחים היא לא רק ברורה מאליה, אלא אף נחוצה וחיונית להבטיח שישראל תבחן כל הזמן את עצמה ואת פעילותה מחדש, ותנסה בכל עת לשפר, לתקן ולפעול לקידום זכויות אדם.

32. למרבה האבסורד, נראה כי גם הגורמים הרשמיים בישראל – האזרחיים והביטחוניים כאחד – מודעים לחשיבות של פעילות ארגוני זכויות האדם בישראל, לרבות בהקשר של זכויות האדם בשטחים. בהתאם, בדוחות רשמיים של משרד החוץ, מציינת המדינה באופן עקבי, וכעובדה שיש להתפאר ולהתגאות בה, את קיומה של חברה אזרחית שוקקת בישראל, ובמיוחד את ארגוני זכויות אדם ועבודתם החשובה; זאת ועוד, כל הגורמים האזרחיים והביטחוניים בישראל מקיימים דיאלוג שוטף עם ארגוני זכויות האדם, לומדים את טענותיהם וממצאיהם, ואף פועלים לעיתים תכופות לתקן ולשפר את מצב זכויות האדם בהתאם לטענות הארגונים המופנות אליהם.

שימוש לרעה במנגנוני שקיפות ודיווח - פגיעה ביסודות הדמוקרטיה ובזכויות אדם

33. למעשה, יוזמי תזכיר החוק מבקשים לנצל ולעשות שימוש לרעה בעקרונות עליהם מסכימים הכל כחשובים ונחוצים - שקיפות ודיווח - על מנת לפגוע בפעילות חוקית ולגיטימית של ארגוני החברה האזרחית. הם מבקשים להשתמש בכלים אלו כדי לסלק ולהשתיק יריבים פוליטיים או אידיאולוגיים. יש להתריע מפני שימוש בכלים אלה באופן מפלה, המסמן ציבורים ספציפיים או פעילות מסוימת עפ"י חלוקה לא עניינית ולא לגיטימית. עקרונות חשובים אלה חייבים להיות נר לרגלי המחוקקים בעוסקים בחקיקה של חוק מעין זה, בד בבד עם עקרונות היסוד הרלבנטיים לעניין זה עליהם יש להגן – חופש הביטוי, חופש ההתאגדות ושוויון בפני החוק.

סיכום

34. מצער ואף מדאיג, שיש לחזור ולהסביר עקרונות יסוד של השיטה הדמוקרטית. כל בר דעת יודע, כי לצורך קיומה של דמוקרטיה בכלל, וקיומה המשגשג בפרט, חובה להבטיח חופש ביטוי, חופש התאגדות, חופש לביקורת ציבורית ולמחאה, ובכלל זה חופש פעולה של ארגוני המגזר השלישי, וכן מגוון דעות ועמדות, ובמיוחד כאלו שלא נושאות חן בעיני כולם.

35. במדינה דמוקרטית אין להצר פעילות פוליטית, חברתית ואחרת על פי השקפת עולמם הפוליטית, דתית או חברתית של חלק מהאוכלוסייה במדינה, תוך ניצול הכוח הפוליטי של אותה קבוצה בעת נתונה מסוימת לצורך סילוק מי שאיננו נושא חן בעיניהם מהזירה. זו אינה דמוקרטיה מתגוננת, זו פשוט אינה

דמוקרטיה.

36. הרדיפה הפוליטית והניסיון לפגוע בצורה קשה בחופש הביטוי ובמגוון הקולות בחברה הישראלית צריכים להדאיג את כלל המפה הפוליטית ולגייס את כל השותפים לזירה זו לבלום את המהלך המסוכן הזה. התנהלות מסוג זה מביאה לפגיעה בקבוצה אחת היום, אבל תהפוך ללגיטימית את הפגיעה בכל קבוצה אחרת בעתיד, הכל לפי העמדות והדעות של בעל השררה והרוב הפוליטי.

37. קבלת החוק יביא לפגיעה קשה בחופש הביטוי ובחופש ההתאגדות בישראל ולצירופה של ישראל לרשימה המפוקפקת של מדינות, שאין בהן חופש פעולה של ארגוני חברה אזרחית.

38. **אנו מתנגדים לקידום תזכיר החוק שבנדון, ומקוים שיוסר מסדר היום כדי להבטיח את המשך פעילותה החשובה של החברה האזרחית בישראל, את חופש ההתאגדות וחופש הביטוי לכל אזרחי ותושבי המדינה, ללא הבדל של השקפת עולם.**

בכבוד רב ובברכה,

דבי גילד-חיו, עו"ד

מקדמת מדיניות וחקיקה